

Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2018

Sted
Nuuk, Grønland

Omrstændigheder

Sulinermik Inuutissarsiateqartut Kattuffiat, SIK, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på [lex.dk](#)

1

**Sulisartut ataqqinartut,
nunarsuarmi sulisartut ulluanni ullorsior nissinni tamassi
pilluangaaritsi.**

- 5 Pinngitsoorusunngilagulli Inatsisartunut qineqqusaarsimasut aammalu qinigaasut periarfissaq manna iluatsillugu pilluaqqussallugit. Ilissimi sassarsimavusi nunarput inuila sullikkusullugit, sumilluunniit partiimit aallaaveqaraluarussi.
- 10 Ukiormanna sulisartut ulluanni sammerusuppara ukiuni kingullerni annertujartuinnartumik nunanit allanit sulisussanik tikisitsisariaqartarneq.
- Kingullertigut allaat siusinnerusukkut tikisitanit suliffigineqartarsimanngitsuni, tassa aalisakkerivinni, nunarsuup illuatungaaninggaanniit tikisitsisoqartalerpoq.
- 15 Tassa kineserini. Illoqarfinni pineqartuni aammalu nunaqarfinni illoqarfinnilu taakkununnga qanittuni ilaatigut suliffissaaleqisoqaraluarpoq.
- Tassami assersuutigalugu Maniitsumi eqqaanilu taamaasinerani suliffissaaleqisutut 200-t nalunaarsorneqarsimapput taamaasilluni aperisariaqalerluni: Qanoq ililluni akilersinnaava nunarsuup illuatungaaninggaanniit tikisitsinissaq, uffa illoqarfimmi qanigisaanilu aningaasat ikinniararsuit atorlugit sulisussanik pissarsisoqarsinnaagaluartoq?
- 20 Ukiut qulit kingumut qiviarutta aalisakkeriviit ammasarneri aalaakkaasimanngillat, tassa uneqattaartuartarsimapput. Sulisut angerlartinneqaannartarneri assut akulikissimapput, tamannalu soorunami

30 sulusartunut assut kipiluttunartarsimavoq. Kisianni qujanartumik ukiuni kingullerni fabrikkit ingerlanneqarnerat eqqarsaatigalugu assut pitsangoriaallassimavoq allaat ingerlaneri imak aalaakkaatigilersimapput, massakkut sulisussanik amigaateqartarlutik.

35 Taamaariarmat sulisartut assut upissunneqartarput, sulisussaaleqisarnermut pisuutinneqarlutik. Takorluulaariarsiulli aamma sulisartunut qanoq kipiluttunartigisimassasoq suliartulaaginnarlutik angerlartinneqaannartaramik, suliassaqannginnaminngooq.

40 Taamaattumik aalisakkeriviit suliffigissallugit kajumerineqartarsimanngillat. Qularutiginngilarali sulisartut takusinnaaleruniku aalisakkeriviit uneqattaaratik ingerlaannartut, taava aamma suliffigissallugit ornignerulissavaat.

Taamatulliuna inuiaqatigiittut killinnerput sumik aallaaveqartoq?

45 Sumiiffiit ilaanni sulisussanik amigaateqarput, sumiiffillu ilaanni suliffissaaleqinerujussuaqarpoq. Allaammi nunaqarfiiit ilaanni suliffissaaleqinerup 40 % pallittarpai. Taannaannaangilarli: Sumiiffiit ilaanni inissiarpassuit matuinnarnejarsimapput, uffa ilaatigut maani Nuummi ilaasortavut ukiuni 15-ini utaqgisariaqartartut initaarniarlutik. Takorloorsiuk 50 qanoq inummut kipiluttunartigisinnasoq taamak sivisutigisumik initaarnissamut utaqgisariaqarluni, kipiluttunnaannaranili inummut qanoq sequutseritigisinnaatigisoq inissaqartitaanani – allaammi ilaqtariit avissaartinneqarnerannik kinguneqarsinnaasarluni.

60 Aap, inuiattut aaqqissuussaanerput pimoorullugu qiviartariaqalerparput. Tassami sumiiffiit ilaanni suliffissaaleqinerujussuaq aammalu sumiiffiit ilaanni inissaaleqinerujussuaq inuiattut aaqqissuussaanitsinnik ilaatigut pissuteqarpoq. Tamannalu nuanniikkaluarpalluunniit pinngitsoornagu maannakkut eqqartortariaqalerparput.

Mannakkut kommunerujussuanngortut tamarmik siunniuppaat sumiiffinni inerisaaniarlutik. Aamma tamanna pissusissamisoorpoq, tamannalu imminermini tupinnanngilaq. Siunniuppaat suliffeqarfinnik

pilersitsinermikkut kommuniminni innuttaasut amerlissasut, taamaasillutimmi aamma akileraarsinnaasut amerlissammata.

Taamaattoq ataatsimik maani nunatsinni ajornartorsiuteqarpugut, tassalu

70 amerliartorata ikiliartoratta.

Piviusoq unaavoq Nuummut nuttarneq suli annertusiartortoq. Ukiuni kingullerni qulini Nuummut nuuttartut agguaqatigiissillugit ukiumut 250-it missaaniipput, tessani ilaareerlutik toqukkut qimaguttut aammalu inunngortut. Nuummullu nuttarneq taamatut ingerlaannassappat 2030-mi

75 maani tessani innuttaasut 21.000-inngorsimassapput imaappoq 3.000-inik amerleriarsimassaagut, maannakkummi 18.000-it angoreeratsigit.

Taava apeqqutaalersoq unaavoq: inuit sumut nuussagamik? Ukiup 2030-p tungaanut inuit nuuttussat 3.000-it suminngaaniissappat – Ilulissaniit?

80 Aasianniit? Sisimiuniit? Imaluunniit Qaqortumiit? Allatut oqaatigalugu: Kommunit innuttaasa amerlissutissaat suminngaanniit aaniarpavut? Tassalu taannarpiaq aamma sulisoqarniarnermut tunngatillugu annertuumik attuivoq.

Sanaartorneq annertooq Nuummi ukiuni tulliuttuni ingerlanneqartussaavoq.

85 Tassalumi ilisimasakka naapertorlugit maannakkut sinerissami sanasutut ilinniarsimasut pingasuinnaat suliffissaaleqillutik – piumagunillu imaasiinnarlutik Nuummi suliffissarsisinnaagaluarlutik. Taavami Ilulissani sanaartorneq aallarnisarneqassappat taava kikkut sulissappat, naak sanasussavut?

90

Tassa nunami maani arlaatigut ataqatigiissaarisoqartariaqarpoq.

Apeqquataalerporlu nunarput tamaat qinikkavut politikerit suniarnersut.

95 Qinerseqqammerpugut, aammalu qineeqquaarnermi sumi tamani tusaavavut ilungersuuteqarusuttut sumi tamani inerisaaniarlutik. Tamannalumi aamma imminermini ikkarnaateqanngilaq.

Kisiannili taanna uteqqissavara, aamma uteqattaartuassavara: Politikerit nuna tamakkerlugu qinikkavut sapiissuseqartariaqarput nunarput ukiut 30-it qangjuppata qanoq isikkoqartinniarnerlugu aalajangersaassallutik.

100 Ullumikkutummi taamatut ingerlaannarniarutta pisullu isiginngitsuusaaginnarlugit, taava ernummatigaara sumiiffiit ilaanni sulisussanik annertujartuinnartumik amigaateqalissasugut, sumiiffiillu ilaanni annertunerujartuinnartumik inissaaleqineq atuutilissasoq, naak sumiiffiit

105 ilaanni inissiarpassuit matoraannalersimasut inussaqaratik.

Immaqa piffissanngorpoq oqassalluni sumiiffinni tamani assigiimmik
ineriartortitsiniarneq ajornakusuulersimasoq. Peqqinnissaqarfimmi
qiviaannarutsigu sumiiffiit ilaanni nakorsanik, peqqissaasunik il.il.
110 pissarsiniarneq ajornakusuulersimavoq. Kisianni aana qularnanngitsoq:
Maannakkut nunarput ataatsimut tamaat isigalugu qinikkavut
aaliangersaanianngippata immaqa illoqarfiit pingasut kisimik aajugaassapput –
sinnerilu ajorsarlutik !

115 —

Qinikkatta ilaat sulisut ilaannut aalajangersimasunik ilinniagalinngut
aninggaasarsiaannik qaffaaniallutik neriorsueqattaartaarput – aammalumi
qineqquasarnermi tamanna nipi tusaavarput. Allaallummi
120 Aningasaqarnermut Naalakkersuisoq siorna tusaavarput neriorsuisoq
perorsaasut annerusumik aninggaasarsialerniarlugit.

Ok, ajunngilaq, takorloortigu tamanna piviusunngortinneqartoq, kikkullu
tamarmik perorsaasunngornialersut. Taavami kikkut sanasuussappat, kikkut
125 ruujorilerissappat, kikkut qalipaasuussappat, kikkut utoqqaat angerlarsimaffiini
sulissappat ?

Illuatungaatigut ilisimallugulu nalunngilarput aalisakkerivinni sulisussanik
sumiiffiit ilaanni amigaateqaleriartuinnartugut. Ullumannalu tikillugu
130 politikerimik ataasiinnarmilluunniit oqariartortumik tusaanngilanga fabrikkini
sulisut aninggaasarsiaat qaffanneqartariaqtut tassani sulisussanik
amigaateqaratta – uffalu taakkuusut maani nunami napatisisut,
aalisakkerivinnimi sulisoqanngippat perorsaasut allallu
aninggaasarsiassaqanngillat. Takuneqarsinnaavortaaq aalisartut aninggaasarsiaat
135 annertoorujussuarmik qaffasimasut, SIK-lu isumaqarpoq pissusissamisuussasoq
iluanaarutit ilaannik aamma sulisartut illuartitsivigissallugit.

Taamaammat nassuerutiginiartigu qenorluunniit ilioraluarutta inuianguit
taakkuinnaalluta, sulisinnaasullu eqqarsaatigalugit kisitsisit qenorluunniit
140 mumeqattaartigigaluarutsigit taakkuinnaasut.

Taamaattumik piffissanngorsorinarpoq oqaluuserissallugu nunatsinni

ilinniartitaaneq qanoq aaqqissuunneqassanersoq.

145

Soorunami ajunngilluinnarpoq nunani tamalaani standardit aallaavigalugit ilinniarfinni sumi tamani ilinniartitsiniarneq, nunarsuarmigooq sumi tamani sulisinnaallutilu unammisinnaaniassammata.

150

Kisianni ila maani ilinniartitavut sumut tamanut tamaanga suliartortinniarlugit ilinniartitsiniangnilagut. Maaniuna sulisussatut ilinniartinniarivut.

Taamaattumik aamma assersuutigalugu inissianik sanartortitseriaaserput aaqqissuuttariaqalinninnerparput maani pisinnasavut naaperlugit. Tassani aamma eqqarsaatigaara illunik titartaasartut maani nunatsinni nunaqvissut pissutsinillu ilisimaarinnilluartut peqatigalugit aaqqissussisinnaaneq.

155

Imatulli paasineqassanngilaq pitsaassuseq appariartinneqassasoq. Aamma imatut paasineqassanngilaq meeqqat atuarfianni ilinniartitseriaaseq aappartinneqassasoq. Minnerungitsumillu imatut paasineqassanngilaq oqaatsinik allanik ilinniarnissaq millisaaffigineqassasoq. Kisianni una pivara 160 nunatsinni amerlassutitsinnut naleqquttumik aaqqissuussinissaq.

Kiisalu tикингитsoorusunngilara soraarnerussutisiaqalernissamut
165 aaqqissuussineq kingulleq. Tassami ilaatigut pinngitsoorani soraarnerussutisiassanut katersisuussaatitaanermik aaqqiisoqarpoq, tamannalu imminermini ajunngilluinnarpoq.

Taamaattoq isumaqarpunga maani soraarnerussutisiassanik suliaqareersunik
170 qaninnerusumik suleqateqarluni aaqqissuunneqarsimasinnaagaluartoq. Ilaatigut pivara Grønlandsbankenip pilersitaa "Qimatut" atorlugu maannakkut aaqqissuussisoqarnera. Soorunami tamanna aningaaseriviup iluatigissaqaa aningaasarsiutigissagamiuk. Sinneqartoortimmi inunnut ataasiakkaannut piginnittunut tunniunneqartussaapput, taakkualu iluanaarutigisussaavaat.

175

Kisianni uagut soraarnerussutisiassanik aningaasaateqarfitta SISA-p aaqqissuussinera imaappoq iluanaarutit ilaasortanut tamanut agguanneqartussaallutik. Taamatullu iliortoqartarpoq.

180

Taannaannaanngilaq. Soraarnerussutisiassanik aningaasaateqarfik alla, "PFA Soraarneq", matunialermat inatsisitigut periarfissiisoqarpoq kalaallit maani

najugaqartut katersaat uagut tamatta akileraarutitigut
akileeqataaffiginikuusavut Danmarkimut nuunneqarsinnaasut, taamatullu
185 iliortoqarpoq. Danmarkimullu nuussisoqarneratigut aningaasat isertinneqartut
mittarfliortitsinermut atorneqartussatut siunniunneqarput, tassanilu ilaatigut
naatsorsuutigineqarsimavoq 250 mio. kr.-iniit 400 mio. kr-it pallillugit
landskarsimut nakkartinneqassasut.

190 Arraa! Ukiuni makkunani alla nipiginngilarput namminiilivinnissaq.
Illuatungaatigullu aningaasarpasuit maanngaanniit anninneqarnissaat
akueraarput. Taava qaqlugu namminiilivissagatta ?

Pissusissamisoorpoq maani kattuffiit "PFA Soraarneq"-mut ilaasortaasimasut
195 aperissallugit aningaasarpasuit nunatsinniit anninneqarnissaat qanoq ilillutik
akuersaarsinnaagaat, maani nunatsinniiginnartinneqarnerisigut piffissaq
ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu nunatsinnut
iluaqtaanerussinnanerugaluartut. Naatsumik oqaatigalugu qarlinnut
quineruvoq sivikitsumik kissassimaartitseriarluni sukkasuumik nillertittussaq –
200 tassami ukiunut 30-inut isigaluni aningaasarpasuit landkarsip
annaasussaammagit.

Soorunami Namminersorlutik Oqartussat "PFA Soraarneq"-mi siulersuisunut
ilaasortaatitaat Danmarkimut nuussinissamut
205 unissaasimanavianngilluaasarpoq, tassami Mittarfeqarfinnut atugassat
isertikkusussaqigamikkit.

210 Naggataatigut ataqqinartut sulisartoqatikka ukiuni kingullerni
upissunneqartaqaasi. Oqaatsit suegaluarnerput ilissinnut tusartinneqartarput
maani oqaatigissallugit pissusissamisuunngilluinnartut.

Kisianni ataqqinartut sulisartoqatikka – maani nunami napatitsisuuvusi.
215 Uppilersinneqassanngilasi sapertusi. Ilisimassavarsi nunami maani
imaannaanngeqisumi pikkoregalusi suliffisi aqqtigalugit napatitsisuugassi.
Issittumi nuna manna ilaatigut naakkittaassinnaaqisoq sulisartunit
silappaarissunit napatinneqarsinnaavoq.

220 Sulisartut ulluanni pilluaqqinggaaritsi ullorsiorluarisilu.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

225

Tags

1. maj-tale, Fagbevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2018>

230

235

240

245

250

255